

Treballs de Comunicació [Societat Catalana de Comunicació]
Núm. 19 (setembre 2005), p. 13-36

XIV Conferència Anual de la SCC 2004

Taula rodona: «Informació, manipulació i poder»

Moderadora: Llúcia Oliva;

*participants: Joan Manel Tresserras, Joan Francesc Cánovas,
Jordi Grau, Manel Raya, Josep Lluís Gómez Mompert*

Llúcia Oliva

El conseller ens ha posat, als periodistes, a la trinxera d'aquesta guerra d'informació o d'aquesta lluita amb la manipulació, informació i poder, perquè d'alguna manera entre aquestes lluites, entre aquests poders i altres o entre relacions i altres, el periodista queda al mig. Cal que mantingui la seva independència, ja que el que ha de fer és molt seriós: garantir el dret dels ciutadans a la informació. I llavors aquí hem de veure quines defenses tenim els periodistes per poder fer la nostra feina, la feina que ens ha encomanat la societat democràtica. Ja fa temps que els periodistes dels mitjans de comunicació públics reclamem un canvi legislatiu que alliberi els mitjans públics del control del govern de torn, perquè quan un govern utilitza la ràdio, la televisió, les agències com un instrument al seu servei, llavors els periodistes ens trobem que no sempre podem realitzar el dret dels ciutadans a la informació, dret que és tan important, com ha comentat el conseller, perquè els ciutadans puguin actuar amb racionalitat i participar en el procés democràtic.

En primer lloc, Joan Manel Tresserras, membre del CAC que tots coneixeu.

Joan Manel Tresserras

Crec que, efectivament, el poder mediàtic ja és reconegut com a poder en aquests moments i que des del camp de la ciència política és molt difícil parlar del poder sense fer-ne al·lusió. Em semblava que el podíem pensar de dues maneres: una manera, com a poder subordinat i l'altra, com a poder autònom. Fins a quin punt el poder mediàtic és un poder subordinat bàsicament al poder polític i al poder econòmic i fins a quin punt en aquests moments ja és un poder autònom i, per tant, un poder de primera divisió que es pot condicionar als altres. Fent un esquema, em semblava que una qüestió bàsica a considerar era la capacitat del poder mediàtic o la capacitat dels mitjans de comunicació de condicionar l'economia i la política. És a dir, el fet de fer d'aparador tant en l'economia com en la política. Se m'acudia per exemple que en aquests moments el *boom* de la premsa econòmica, l'eclosió dels elements econòmics com elements claus de la vida quotidiana, com a mínim en el món occidental permeten que les notícies de premsa condicionin d'una manera molt dràstica, per exemple, els fluxos de mercats de valors. És a dir, algunes pujades de valors i algunes baixades de valors van absolutament associades a la informació disponible que es canalitza a través d'uns quants mitjans de comunicació.

Per tant, en aquests moments hi ha plataformes mediàtiques que condicionen l'evolució dels mercats de valors. I això és un poder econòmic molt gran perquè pot determinar la sort d'algunes empreses. O per

exemple, en termes polítics, el poder és tal que, si se'm permet la referència sense entrar en la disquisició concreta, el Govern tripartit va patir un cop d'estat mediàtic, de manera que un conseller en cap va dimitir a partir d'una pressió mediàtica, subordinada si voleu al poder polític, del Govern de l'Estat, perquè es va formular un judici que va quallar com a pràcticament judici únic independentment dels fets en concret i de les raons en concret. El que vull dir és que hi ha poder de pressió suficient per canviar el Govern. I d'això, n'hem tingut diversos episodis i parlo d'aquest perquè és el més recent. Per tant, doncs, d'una banda, el poder mediàtic manifesta la capacitat de condicionar l'economia i l'economia condiciona la política, però al mateix temps, constantment, està subordinat a la pressió política, als interessos polítics i als interessos econòmics. La meua impressió respecte a això és, intentant buscar unes causalitats determinades, que finalment qui guanya la partida és el poder econòmic, perquè la política està més condicionada pel poder mediàtic que no pas l'economia. Des del meu punt de vista, el poder econòmic utilitza el poder mediàtic, fa servir el poder mediàtic, per això hi ha tantes inversions en el sector, per això hi ha tanta concentració, perquè el poder econòmic, aquell poder que apareix ja com a poder sense rostres, aquesta tecnoestructura que controla els estalvis de milions i milions de persones invertits en les grans corporacions, ha trobat que la forma de condicionar la política és controlant els mitjans de comunicació. És a dir, els mitjans mediàtics condicionen la política perquè la política només s'expressa a través dels mitjans de comunicació; el poder polític es manifesta, en bona part, a través dels mitjans de comunicació i això permet, des dels mitjans de comunicació, una gran capacitat diguem-ne de xantatge; cada vegada es proporcionen subscripcions i paquets de subscripcions i tot això.

L'altra cosa seria esbrinar quina mena de poder és el poder mediàtic, a banda d'això que hem dit de com actua; sobretot, quina mena de poder és respecte a nosaltres; és a dir, quina mena de poder trobem en la frontera entre el que seria la recepció optimista i la recepció pessimista. En el primer cas, els receptors extremament intel·ligents que ens alfabetitzem a través dels mitjans i que, per tant, som capaços de reassignar sentit a tot i que som capaços de trobar sentit a tot, fem lectures intel·ligents. Per tant, no hi ha perill. Els mitjans, que menteixin i diguin el que vulguin perquè, finalment, la darrera frontera de la llibertat és la recepció i tots ja som tan intel·ligents que som capaços de llegir entre línies i reconsiderar-ho tot. El segon cas és el pessimisme de la recepció; els mitjans ens condicionen, ens condicionen políticament, és a dir, l'orientació electoral, en tot aquest tipus de coses. Entre tot aquest tipus de coses els mitjans, generalment, què és el que fan? Donant per descomptat que fan coses diferents depenent de quins grups estem parlant i depenent del nivell d'instrucció i de les capacitats d'elecció entre diversos mitjans i tot aquest tipus de coses.

Crec que bàsicament els mitjans en alguns camps actuen gairebé en règim de monopoli i, entre aquells aspectes en què gairebé tenen el monopoli, cada vegada més crec que hi ha la construcció d'escenaris i la construcció de sentits. Nosaltres ens movem a partir d'uns escenaris possibles, que considerem, i altres que potser sí serien possibles però no els tenim en compte perquè no podem remenar un nombre il·limitat de mapes i escenaris i, per tant, en triem uns quants i aquests quants són els que ens fan habituals i normals els mitjans de comunicació. I el mateix passa amb els conceptes que fem servir per pensar el món i aquests camps de sentit, aquests camps possibles, allò que és pensable i que, en part, crec que condicionen molt els mitjans de comunicació, perquè els mitjans de comunicació, jo diria en general, el que ens proporcionen és il·lusió d'ordre, és a dir, dins d'un món extremament complex i extremament caòtic, el mitjà de comunicació el que intenta és proporcionar cada certes hores, cada dia, el fet que en el món passen certes coses d'una manera ordenada, classificada. I una vegada has vist la portada, veus les quatre o cinc coses que t'interessen i ja estàs tranquil fins a l'endemà, i l'endemà et tornaran a explicar com s'organitza el món. Crec que aquesta sensació d'ordre, que sabem on som i que tenim una mena de criteri per les coses, ho fan els mitjans de comunicació. Crec que ens controlen les agendes, realitzen algunes ocultacions; a vegades hi ha la sensació que la realitat ha desaparegut. Abans, el Quim Nadal parlava de la perspectiva, des del polític, d'aquesta dinàmica de les declaracions i contradecaracions, aquesta construcció de la realitat al voltant de la política en què els fets no hi són mai. Tot són fets inventats, declaració contra declaració, tot és com una mena de mercat molt artificial; llavors la vida de la gent no surt mai. Per tant, hi ha aquestes ocultacions.

Crec que els mitjans fan una cosa molt important i és la construcció de l'organització social. És a dir, cada vegada més, els mitjans de comunicació ja són el principal agent de construcció de relacions socials, medien en les relacions socials, les construeixen directament, creen organització. Una part de la crisi dels mitjans polítics pot ser perquè no tenen ben resolta la política de comunicació com a organismes. Això són temes, de fet, molt complexos.

Una altra cosa que fan és que construeixen, elaboren, diguem-ne, dietes identitàries; els mitjans proporcionen dietes identitàries. Bé, en aquest context, ja acabant, com es combina la iniciativa privada, el sector públic i el sector social en el camp de la comunicació? És possible un cert control social del sector de la comunicació? Crec que és possible, i que, a més a més, a escales locals, els mitjans privats de comunicació són molt importants i han de tenir un enorme espai per a ells però no poden ser gaire garantia de res. I tant als països petits amb estat com per a aquells potser no tan petits però que no en tenen, l'única clau de

garantia d'estabilitat del sistema, tant des del punt de vista de les llibertats com de possibilitat de projecció de la idea de comunitat, és a través del sector públic. No crec que hi hagi alternativa.

En el món de la globalització, aquelles comunitats amb estat o sense, que ja fa molt temps, a vegades segles, que no tenen realment classes dirigents que pensin el món des de la pròpia comunitat, ja no tindran mai més classes dirigents. I per tant, no podem pensar un sistema de comunicació amb la hipòtesi que hi haurà classes dirigents; això no ho sabem. Les seves empreses, quan les compri un altre seran d'un altre i, l'endemà, d'un altre, i finalment del senyor Murdoch, i, per tant, no podem comptar, amb un càlcul polític, amb aquesta oportunitat. L'única via és un càlcul social sobre el sistema de comunicació i això s'ha de fer amb transparència i de forma explícita. I aquest poder social són els mitjans de comunicació, i això vol dir utilitzar amb intel·ligència i transparència el sector públic. Crear les condicions d'independència professional i les que calguin perquè el sector públic funcioni. Però l'aposta ha de ser el sector públic, que no pot ofegar, com he dit, el sector privat. Però sabem que aquest sector privat té una lògica pròpia i, per tant, la capacitat d'intervenció sobre aquest sector privat és molt més limitada. Jo crec que hi ha, per tant, unes virtuts fonamentals del sistema de comunicació, particularment del públic, però també del conjunt del sistema de comunicació, que són independència i transparència, assumint l'obligació de no mentir i reivindicant el dret d'equivocar-se.

Després, crec que també hi ha una altra qüestió que volia plantejar, que és la del valor estratègic de la comunicació i les claus de la llibertat en relació amb el sistema de comunicació. Això afecta, per exemple, la qüestió del control i autocontrol dels mitjans. El tema del control. I ara, a partir de l'experiència que coneixeu del Consell de l'Audiovisual, hi penses constantment, en això, en el sentit del que fas i els riscos que té la feina d'intentar controlar, ni que sigui a posteriori i a pilota passada, què fan els mitjans i la veritat. És possible que tingui síndrome d'Estocolm per la feina que faig, però si la indústria alimentària quan fabrica aliments s'ha de sotmetre a una colla de preceptes i qualsevol transgressió de qualsevol d'aquests preceptes és durament intervinguda i castigada, què hi ha de diferent en el sector de la comunicació? És clar que aquí hi ha el tema de la llibertat d'expressió i la llibertat d'informació, però també el dret de la gent a una informació de qualitat, el dret de la gent a no ser enganyada, el dret de la gent a moltes coses.

Per tant, aquí, en el camp dels mitjans de comunicació, també hi ha la sensació que en nom de la llibertat d'expressió s'han encobert habitualment, simplement, comportaments èticament insostenibles des d'un punt de vista dels drets dels ciutadans, de manera que crec que, aquí, l'increment, com a mínim, de la cultura de l'autocontrol, allò que de ve-

gades en Xavier Giró en diu els «mecanismes de control de qualitat dins dels mitjans» i tot aquest tipus de qüestions, el que ja s'ha fet en termes de comitès professionals, les garanties de llibertat i independència dels treballadors, tot aquest tipus de qüestions són absolutament fonamentals i, per tant, no ha d'haver-hi gaire por a intentar formes de control transparents que al mateix temps puguin ser controlades. És a dir, s'ha de poder controlar el controlador, evidentment, però s'han d'introduir mecanismes que ofereixin garanties als ciutadans perquè és massa important ja el sector de la comunicació perquè ens quedem amb la formulació de principis bàsics d'una manera primària, perquè les formulacions primàries, d'una manera molt elemental, acaben encobrint les pitjors perversions.

Crec, finalment, que amb relació a Catalunya, i sense entrar en detall amb el que plantejava el Quim Nadal perquè m'allargaria massa, diria que és fonamental que reconeguem que no tenim classe dirigent en el sentit clàssic de classe dirigent economicosocial, aquell 2 % de la població que té el poder i té l'hegemonia i que, a més a més, té la missió històrica de construcció d'un sistema hegemònic de Catalunya. Vull dir, no hi ha una classe dirigent que pensi el món des de la catalanitat, no hi és. I no hi serà mai més, i, per tant, el palau d'hivern, si n'hi ha, està deshabitat. I com que no hem de fotre fora ningú d'aquest palau d'hivern, el podem ocupar, i la manera d'ocupar-lo, la presa del poder possible avui a Catalunya, en part també al sistema de comunicació, és a través de prendre la decisió de fer-ho, i això en bona part es pot fer des de les institucions. Jo crec que una coalició progressista, és a dir, un govern d'esquerres, pot intentar intervenir d'una forma decidida en aquest sector i tirar endavant una revolució tranquil·la, i aquesta revolució tranquil·la, en part, vol dir prendre decisions audaces amb relació al sistema audiovisual i el sistema de comunicació. Hi ha una manera molt clara de fer-ho, que és intervenint directament en el sistema públic i replantejar-lo, que pengi de l'administració que pengi, i, a partir d'aquí intentar, a través de la Llei de l'audiovisual, diguem-ne en marxa, i a través d'altres procediments, una regulació que faci possible unes bones condicions d'existència d'un sector privat potent.

També és veritat que fa un any i mig aproximadament, a l'Autònoma, en una conferència del Jesús Martín Barbero en què alguns de vosaltres hi éreu, ell explicava una cosa que em sembla elemental. Deia: «La globalització no està creant una nova cultura global.» Hi ha uns quants que viuen en hotels i aeroports i els quatsres de les elits mundials potser sí que entre ells tenen una cultura específica distintiva, però no hi ha la construcció d'una nova cultura global en l'àmbit mundial. En canvi, el que sí que hi ha és l'aparició d'unes noves condicions globals en què necessàriament hauran de subsistir les cultures locals, i, entre aquestes condicions globals necessàries per a l'existència de les cultures

locals, n'hi ha una que és posseir un potent sector global de la comunicació, unes indústries de la cultura i la comunicació, també en el sector privat, no només en el sector públic, i per tant això ho hem de conciliar però sabent que el sector privat té una lògica pròpia i que allò que avui és català o espanyol, demà no sabem de qui serà perquè això forma part de la seva pròpia lògica i això no està ni bé ni malament, simplement ho hem de saber. El sector públic, en canvi, és un sector que podem intervenir més directament i, per tant, la clau del projecte, la plataforma bàsica del projecte ha de ser necessàriament aquest. Si aquest és massa gran ofegarà el sector privat i, això, no ens ho podem permetre, perquè també el necessitem, perquè amb el sector públic sol no en tindrem prou. Però la clau és el sector públic.

Aquestes eren algunes de les coses bàsiques que volia plantejar. Crec que la possibilitat de poder construir formes de poder popular utilitzant, preferentment, el sistema públic de comunicació és viable. Hem de convertir els nostres principals obstacles en la possibilitat de pensar solucions originals i noves, és a dir, hem de convertir els inconvenients en virtuts. Si no tenim la classe dirigent, no cal lamentar-nos més, no la tindrem; quin profit en podem treure, de no tenir-ne? I el profit de no tenir-ne és que allò que podien fer aquelles classes dirigents ho podem fer nosaltres. I si, a més a més, resulta que hi ha la possibilitat de fer-ho des de les institucions, d'una forma ordenada, transparent, amb unes bases democràtiques i tot això, més sort, i per tant molt millor. Això és molt abstracte i a partir d'aquí és quan s'ha de completar, i llavors ve legislar, explicar-se, convèncer la gent, formular projectes, a veure si la gent s'engresca, i veure si tornem a tenir utopies uns quants anys després dels anys seixanta. Jo crec que és possible.

Llúcia Oliva

S'ha passat del temps, però com que deia coses tan interessants no m'he atrevit a tallar-lo, el que sí que demano són deu minuts. Ara presento el contertulià següent. Alguns de vosaltres ja el coneixeu. És el Joan Francesc Cánovas, membre del Consell d'Administració de la Corporació Catalana de Ràdio i Televisió.

Joan Francesc Cánovas

Podria plantejar aquesta intervenció sent políticament correcte i dient que la informació, la manipulació i el poder són termes que no es toquen o que quan es fa ens trobem davant d'una anomalia que cal corregir i vèncer. Però l'auditori, expert i tècnic, i amb una certa estima per la meva professió de periodista, que va acompanyada per un cert espe-

rit crític que ens porti a la supervivència, m'oblga a dir el que penso i segurament a ser molt poc políticament correcte. Al meu entendre, informació, manipulació i poder viuen més junts que separats, sovint és difícil destriar-ne on comença l'un i acaba l'altre. Negar-ho és seguir abocant la nostra professió a les més baixes valoracions d'entre les professions, tal com ja passa ara, i qui sap si potser a la marginació en el futur. Per què això és així? Crec que perquè el nostre negoci no és només el negoci de la informació, com alguns ens han volgut fer creure. El negoci de la comunicació és cada vegada més el negoci de la influència, el negoci de la capacitat d'estar a prop del Govern. Aquest no ha de ser pas, com podríem deduir d'una forma simplista, el poder governamental, pot ser-ne l'econòmic, l'esportiu, el religiós, el polític, o fins i tot el científic. Es tracta de, amb la informació, situar-nos tan a prop del poder com sigui possible per, a través d'aquesta proximitat, aconseguir-ne influència. Això els sona a manipulació del poder? Doncs jo diria que sí. El negoci de la comunicació té a veure amb el poder. Darrere de la informació hi ha poder i els mitjans de comunicació, les empreses de comunicació, per ser precisos, estan disposades a manipular per aconseguir més influència que els acosti al poder. En tinc pocs dubtes, d'això. Al meu entendre la negociació d'aquest fet ha estat el primer error per intentar solucionar aquest problema, si és que l'hem de considerar problema. De fet, en altres àmbits de la nostra vida, la manipulació és un fet habitual i, fins i tot, tolerat per nosaltres. Així doncs, manipulem genèticament per assolir produccions agràries més productives o més segures en els processos de reproducció, o bé estem acostumats a veure com les empreses i, fins i tot, els governs realitzen tot tipus d'operacions comptables per traspasar deutes i evitar acumulació d'endeutament que en alguns moments els poden afavorir fiscalment o legalment. D'aquesta breu exposició, però, no m'agradaria que algú pogués pensar que si altres ho fan es justifica que el món de la comunicació també ho faci o que jo ho trobi bé, el que vull que sigui el centre de la meva comunicació és la necessitat que deixem de fer veure una cosa que no és, que assumim que en el nostre negoci, aquest fet és tan habitual com en el d'altres. Que ho assumim directament i que, a partir d'aquesta posició, mirem com podem resoldre o com podem treballar per racionalitzar les disfuncions que genera la tensió constant entre informació, manipulació i poder.

Com ho podem fer? És evident que no dispenso de la pedra filosofal per respondre a aquesta tensió. Com ja he dit, apunto com a un primer pas per poder millorar la situació, l'assumpció de la situació i la voluntat de treballar perquè això millori, voluntat que, si hem de ser clars, no sempre es manifesta entre els comunicadors, els quals moltes vegades obtenen o obtenim beneficis d'aquesta tensió. Si se'm permet, a part d'aquesta qüestió ja apuntada, acabaré assenyalant uns pocs elements que poden conduir a un millorament de la situació. Tampoc n'estic gaire segur, en tot cas els apunto.

Un primer element seria tendir a inculcar entre els professionals de la comunicació que la nostra feina té més a veure amb la feina que fa un notari que no amb la que fa un jutge. Dos, demanar als polítics que no mediatitzin les seves accions com a única finalitat d'aquestes, o el que és el mateix, que no fonamentin la seva política en les aparicions mediàtiques. Tres, demanar als periodistes que no facin de polítics o que, si ho fan, tinguin l'honestedat d'anunciar-ho i que anunciïn amb claredat sota quin paraigua cobreixen aquesta informació. Quatre, dotar el Col·legi de Periodistes i altres col·legis professionals que tinguin a veure amb la comunicació de recursos legals perquè puguin exercir la seva feina amb l'empara i la força de la llei, i alhora exigir a aquestes associacions la necessitat de ser l'exemple a seguir, cosa que vol dir simplement que aspirar a algun càrrec en el seu si no pot estar a l'abast de tothom.

Com observeu o com observen, no crec que estigui aportant cap solució definitiva per resoldre això. No els vull enganyar, sé que això em debilita en la meua participació en la taula rodona on potser sí hi hauria gent que podria aportar solucions a aquest entrellat. Sé que no els parlo, en aquesta intervenció inicial, d'allò que segur que aporta llum en aquest camí o en aquest debat, la digitalització, la mediatització de la democràcia, l'opinió pública, el monopoli de l'audiovisual en el sistema de captació de la informació, l'espai de comunicació català, etc., però els prego que vegin la meua intervenció com una humil reflexió, amb esperit crític, per construir un periodisme millor.

Llúcia Oliva

Bé, tot porta aquí a situar els periodistes realment en el lloc clau de tots aquests processos que estan passant actualment i per això ara donaré pas a un periodista que és el que ho viu des del front. El Jordi Grau és sotsdirector del diari *El Punt* de Girona.

Jordi Grau

Bé, de Girona i d'altres llocs també. Un dels principals problemes que tenim els mitjans és que quan parlem dels mateixos mitjans en ocasions no ho fem bé, i ho dic per exemple pel Col·legi de Periodistes i la seva revista, que sembla que no es va assabentar que sortia, en el seu dia, un diari d'esports en català, o sembla que *El Punt* sigui només un diari de Girona quan ja fa gairebé deu anys que s'edita en diverses comarques de Barcelona i, fins i tot, en la mateixa ciutat i que va fent el camí a poc a poc.

Estic una mica espantat perquè, després d'una intervenció, que crec que ha estat molt interessant, del portaveu i exalcalde de Girona, que he trobat molt interessant perquè si bé ha dit que utilitzava el punt de parti-

da d'aquest debat, informació, manipulació i poder, com a usuari, m'ha fet certa gràcia perquè certament l'he vist com a un usuari. Com a un usuari de la informació, perquè és una de les persones més ben informades que he conegut mai, i l'he vist també com a un usuari del poder. És un home que ha tingut i té poder i que l'exerceix i, evidentment, exercir poder i exercir informació ens porta a la clau del que jo volia dir: que també ha exercit la manipulació en el sentit que després intentaré explicar.

Sembla que, de fet, a la taula el paper que em tocava exercir seria el del representant de la premsa escrita, per les característiques del meu mitjà, *El Punt*; de la premsa escrita de proximitat. Si després a la taula rodona hem d'acabar parlant de l'11 de març i de les eleccions que hi va haver tres dies després i de temes com aquests, us he de dir que el meu diari no va rebre cap trucada del president del Govern espanyol. Per tant, si se'ns hagués fet una trucada com aquella, procedent directament del poder en majúscules, ens hauria influït o no ens hauria influït a l'hora de fer el que vam fer després, no ho sé, però crec que puc assegurar sense cap mena de dubte que hauríem fet el que vam fer. I amb això no voldria jutjar els altres grans diaris, els diaris editats a Madrid i Barcelona, ni de bon tros; potser per les característiques del nostre diari, un diari petit però que ja difon trenta mil exemplars cada dia, que està escrit en català, que pretén, i no ho aconseguim, ser equidistant dels nostres partits polítics, i que vol ser combatiu en els temes que afecten els drets de les persones i els drets de l'auditori que n'és propi, podem fer això, perquè és un diari petit i més independent. Jo crec que m'és fàcil dir que hauríem fet el mateix que vam decidir fer; és a dir, una aposta informativa clara basada en una anàlisi de tot el que ens arribava a la redacció a través de les agències i dels mitjans audiovisuals. Potser per això, el dia 12 vam ser l'únic diari editat a Catalunya que en titulars s'atrevia a parlar d'al-Qaida. En titulars! Potser per això, el dissabte, al diari de l'endemà dels fets, trèiem un titular a la portada que deia: «No ens creiem el govern d'Aznar.»

Potser per això, el diumenge, quan recollíem les manifestacions populars del dia abans, ho vàrem dir i vam veure que allà hi havia una cosa molt notable i que no eren els partits polítics els que havien fet moure la gent. Per això ens vàrem atrevir a titular «Contra la mentida» unes imatges de les manifestacions, i potser també per això, el dilluns ens vam poder permetre, amb aquell somriure que el conseller deia que tenia molta gent l'endemà de les manifestacions mostrant no tant la satisfacció pels que havien guanyat sinó pels que havien perdut, ens vam permetre un titular molt expressiu, d'aquells que només ens podem permetre els diaris petits, que era un «Passi-ho bé».

Per tot això volia acabar dient que mitjans de comunicació i poder, la informació i el poder estem absolutament condemnats a conviure i relacionar-nos. Però cadascú des del seu propi camí. És evident que el poder

ha volgut sempre influir i, per tant, manipular els mitjans, però als darrers temps també hem pogut veure com alguns mitjans han intentat influir i per tant manipular el poder. O que el mateix poder econòmic ha acabat entrant en els mitjans de comunicació per acabar influenciant el poder polític. Parlem massa vegades de poder només pensant en el poder polític, però al darrere de tot ens descuidem el poder econòmic, molt més subtil però alhora molt més contundent a l'hora d'actuar. I a vegades també ens descuidem de parlar de qui controla les nostres empreses, que són unes empreses privades i per tant ens hem de guanyar les garrofes per subsistir, i si els seus interessos ens afecten o no ens afecten a l'hora de fer la nostra feina. Per tant, els uns i els altres, poder i mitjans de comunicació, manipulem. De fet la nostra feina té molt a veure amb la manipulació. Estem acostumats a veure polítics que ens diuen «és que aquest titular no és el que tocava perquè n'era un altre». Triar és manipular. Cada dia arriben a la redacció centenars de notícies molt diverses i això ja ens obliga a la manipulació perquè la nostra feina ja ha passat de buscar notícies a escollir notícies d'entre les que ens arriben. I això ho dic bàsicament des de la perspectiva dels mitjans que encara tenim una presència notable al carrer, els mitjans més petits, els mitjans locals. Com he dit, triar, en part, és manipular i massa sovint ens és molt fàcil culpar els altres de les nostres mancances. Traspassem les nostres culpes als gabinets de comunicació i caps de premsa que fan la feina. Ells també manipulen. Però per a mi aquesta manipulació és lícita, ells no treballen per a nosaltres i si la seva feina és vendre la seva història, la nostra és decidir si ens interessa o no ens interessa aquesta història i donar-li la forma que ens convé després de comprovar-ne la veracitat. Per tant, els periodistes hem d'aprendre a acceptar les pressions i els intents de manipulació, però hem de lluitar-hi denunciant els moviments barroers i els moviments manipuladors, que hi són. Va manipular el Govern espanyol després de l'atemptat de Madrid? Els fets semblen demostrar que sí. Però va ser aquell mateix govern el que va controlar amb mà de ferro els mitjans de comunicació públics i que es va servir dels mitjans econòmics per controlar molts mitjans privats, qui va acusar diaris i emissores de ràdio de manipular els ciutadans i, en definitiva, qui va donar la resposta? Van ser els mateixos ciutadans els que van decidir a qui es creien i a qui no es creien. I crec que ho van fer a l'hora d'emetre el seu vot, i el resultat salta a la vista.

Manipula qualsevol govern els mitjans d'informació que controla? Manipulen els governs els mitjans de comunicació públics? Ho intenten. Manipulen els mitjans privats sotmesos a les lleis de mercat, de la publicitat, de les concessions i de les ajudes que reben? Possiblement. El famós informe sobre mitjans de comunicació social que també ha sortit en boca del conseller i que suposo que acabarà sortint aquí va comportar la sortida del secretari de comunicació. Ens hauria de fer reflexionar. A part de les anècdotes que s'expliquen més o menys divertides, per

tots conegudes, cal captar el que s'exposa de fons i que de fet tots sabíem o podíem intuir. Els mitjans catalans, els mitjans que escrivim en català, hem estat acusats sistemàticament d'estar subvencionats, però la gran part dels fons públics, i això també se sabia o la gran majoria ho sabia, es derivaven cap a altres butxaques, no a la d'aquests mitjans. Tothom parla de l'ajut mediàtic, del govern per llei, i ningú parla de les subscripcions, que es parlava, ningú parla dels diners invertits en promocions, ningú parla dels diners invertits en la venda d'enciclopèdies a través dels mitjans i ningú parla dels diners que serveixen per editar DVD. I aquesta és la part important que tots sabíem o podíem intuir però que ningú cercava. Era molt més fàcil parlar de les ajudes de l'Avui o dels ajuts que surten per als diaris editats en català o dels nous projectes. Això és el fàcil ja que no agrada a ningú i va on realment són els milions i milions i milions de dieta pública que han anat a parar a les butxaques dels mitjans de comunicació privats.

Tothom ha decidit destapar les vergonyes dels altres i amagar-ne les pròpies. Quan s'han publicat les xifres, hi ha hagut diaris que han enviat notes a les redaccions dels altres diaris dient: vàreu dir que hi havia tants diaris, tantes subscripcions i no és ben bé així. Nosaltres, de Catalunya rebem això, però amagàvem el que rebíem de les diferents administracions de l'Estat. És a dir, tothom ha intentat destapar les vergonyes dels altres i tothom ha intentat amagar-ne les pròpies. Per tant, mitjans i poder hem de viure, hem de conviure, i els intents de manipulació o d'influència dels uns i els altres seran constants. Però és que en un món de multimèdies, de plataformes digitals, d'autopistes de la informació, possiblement els periodistes hem d'acabar decidint quin és el nostre camí, si podem i mentre ens deixin fer-ho. El doble fenomen de la globalització mundial, de l'econòmica, de la política, de la cultural i el protagonisme creixent de les identitats i de les qüestions locals està provocant grans canvis en el món del periodisme. I hem de buscar i hem de saber trobar l'equilibri entre aquesta globalització mundial dels mercats culturals i informatius i la necessitat de consolidar espais comunicacionals, nacionals i locals. Hem de distanciar-nos, o intentar fer-ho, d'uns models informatius que mantenen una promiscuïtat intolerable amb la política i el poder econòmic. Hem d'allunyar-nos dels models que ens vénen d'un periodisme d'estar contra el poder però que en realitat és un periodisme que l'únic que vol és esdevenir poder. Hem de fugir d'aquest periodisme que en diuen d'investigació perquè només viu de fonts interessades. Hem de reaccionar contra el poder de les oficines de premsa, contra els qui des de l'Administració o des de la societat civil ens utilitzen per evitar oferir als ciutadans la informació que alguns creiem que els interessaria, que és l'única que ells no estan disposats a donar-nos. Hem de seleccionar la informació que oferim. Moltes vegades ens matem des de la premsa, des dels mitjans escrits a fer planes i planes i planes, quan sabem que realment la gent no té temps i allò que ens demana és selecció

i no quantitat. Hem de lluitar per oferir continguts, millors continguts i deixar d'obsessionar-nos pels continents, pels embolcalls d'aquests continguts. Hem de distanciar-nos del periodisme oficial, del periodisme de declaracions, hem de tornar a sortir al carrer i hem de fer una aposta clara pels equips humans, que en definitiva són els que hauran de destriar el gra de la palla. En definitiva, per poder servir els nostres clients, per poder servir els lectors hem de tenir menys vocació de quart poder i més vocació de servei. En temps d'autopistes de la comunicació, potser els mitjans catalans en fariem prou, i aquesta és una teoria que ja hem exposat alguna vegada, si som capaços de mantenir nets els corriols de la informació. Així potser, com demanava el professor Cardús, ens evitariem els problemes d'haver de connectar el servei amb les xarxes internacionals quan moltes vegades no toquem de peus a terra.

Manel Raya, sotsdirector de programes informatius no diaris de TV3

Fa quatre mesos que estic de gestor d'informació. Fins al moment no havia estat mai en cap càrrec. La meva experiència és com a periodista de carrer des de fa vint anys a TV3 i parlo més des d'aquest coneixement o des d'aquesta experiència que no tant com a directiu de la televisió, ni que sigui dels informatius. Crec que qualsevol poder polític intenta controlar el poder mediàtic; això és una cosa amb la qual hem de conviure. Crec que la clau d'evitar que aquest control del poder polític sigui cada vegada més evident està precisament en els professionals. Aquí és on potser podríem fer tots una mica d'examen de consciència i veure si durant aquests vint-i-cinc anys de democràcia hem estat capaços com a col·lectiu de professionals de la informació d'oposar-nos a aquest intent de control polític. A vegades, s'ha donat com per molt evident un determinat tipus de control que en altres societats democràtiques no ho són. Parlo en concret del tema de les televisions públiques. S'ha donat per evident que cada canvi de govern havia de provocar un canvi dels professionals que dirigien la televisió pública, estatal o autonòmica, o fins i tot la ràdio o la televisió locals. Parlo en general dels mitjans de comunicació públics. S'ha donat per entès que era una cosa evident, normal i que, fins i tot, els mateixos professionals donaven com inevitable i com perfectament lícita, i a vegades hem oblidat que això és una característica de la legislació espanyola, no és una característica de qualsevol democràcia. En altres països europeus no es dona per fet que quan un govern arriba pot canviar tota la gestió, tota la direcció d'una televisió pública. Les televisions públiques, en altres països, són públiques, són del públic, són de la societat i no tant del govern de torn. En aquest país s'ha donat per exemple en el cas de la informació electoral, que és un símptoma d'aquesta debilitat dels professionals en oposar-se

a aquest control de la informació política, una cosa tan anòmla com el que segurament tots heu sentit dels blocs electorals. Durant la campanya electoral la tria de la informació, la selecció de les notícies no estan determinades pels criteris estrictament periodístics que valoren els professionals sinó per una sèrie de condicionants polítics determinats; en aquest cas de TV3, pel Consell d'Administració en base als resultats electorals d'anteriors eleccions passades que no responen a la necessitat d'un tipus d'informació que sigui plural i equilibrada, com és en altres països, i que respongui a lògiques exclusivament periodístiques, no simplement del repartiment del pastís polític. A mi m'han passat coses molt curioses, com ara cobrir campanyes on havies de donar dos minuts d'informació, que és un temps llarguíssim, com tots sabeu, en un mitjà com la televisió, d'un acte que no s'havia pogut celebrar per la pluja. S'havia de parlar dos minuts perquè això ho establia el minutatge i allò pactat pel Consell d'Administració i en canvi, a actes més importants d'aquell dia, el mateix míting, que podia ser molt interessant, que tenia una certa transcendència d'un determinat partit, li havies de dedicar quaranta segons perquè era el que estrictament se li dedica en relació amb el còmput establert pel Consell d'Administració en aquest cas. Jo crec que precisament perquè la clau també està en els professionals, les claus d'un determinat canvi, em refereixo al tema de les televisions, també han vingut una mica dels professionals. Crec que en el cas de la Corporació Catalana de Ràdio i Televisió s'han donat dos moments en què hi ha hagut un punt d'inflexió amb aquest control polític, que és general, no em refereixo només a Televisió de Catalunya sinó en general. El primer va ser fa quatre o cinc anys, quan també per les pressions dels mateixos professionals dels mitjans de comunicació, en el Parlament, tots els partits polítics van veure que el model de gestió dels mitjans de comunicació públics no era normal, no era correcte, no era democràtic i van arribar a la conclusió que aquest model s'havia de canviar. Es van començar a posar les bases d'un determinat canvi legislatiu que després s'ha paralitzat i es van donar més competències al Consell Audiovisual de Catalunya, es va activar el Consell Audiovisual de Catalunya, es va començar a parlar d'una nova llei de l'audiovisual, d'una nova llei de la gestió de les televisions públiques, que la direcció no podia estar determinada simplement pel govern de torn i si ho recordeu tots, l'expressió pública més evident d'aquesta necessitat de canvi d'alguna manera compartida per la generalitat dels partits polítics va ser el nomenament per primer cop en la història d'una televisió pública a Espanya d'un director general de consens de totes les forces polítiques, que va ser el cas de Miquel Puig, que era un militant de Convergència però que, en aquest cas, he de dir que va actuar amb bastant independència de criteri professional, precisament perquè tenia l'aval i tenia el nomenament darrere del conjunt de les forces polítiques de Catalunya. Aquella reforma es va paralitzar, va quedar com ja tots sabeu, i ara hi ha hagut un se-

gon punt d'inflexió motivat en certa mesura pel resultat electoral de les eleccions autonòmiques, l'arribada al poder de tres forces polítiques que públicament, amb el pacte del Tinell, es comprometen a mantenir la independència i a acceptar la no-governamentalització dels mitjans de comunicació públics. I jo crec que això que era una declaració d'intencions, després ha tingut una part pràctica en el que han estat els nomenaments de càrrecs tant de la direcció de TV3 com d'altres informatius. Crec que per primer cop, encara que no d'una manera massiva, s'ha buscat en l'interior de la televisió gent professional, amb experiència en el mitjà, independent i amb la consigna o amb les indicacions que mantingui aquesta independència. En aquest sentit, crec que és un moment d'una certa esperança, per això d'alguna manera s'ha pogut produir una mica allò que es deia del dia 13. El dia 13 a TV3 ens vam veure sotmesos a una gran tensió, tensió en el bon sentit de la paraula, a una tensió periodística. S'estaven produint uns fets al carrer i estàvem plantejant-nos en aquell moment lliurement quina havia de ser la nostra aportació com a periodistes. Havíem d'informar i de quina manera havíem d'informar, i vam informar d'una manera absolutament lliure i vam ser, crec, l'única televisió, si més no pública, que va informar d'allò que estava passant al carrer quan altres mitjans de comunicació estaven silenciament les concentracions que hi havia hagut a la seu del PP. TV3 va fer l'aposta des de la seva independència i des d'un plantejament exclusivament professional, equivocat o no, això ja es pot jutjar des dels diversos punts de vista, però va optar per anar a explicar allò que estava passant al carrer independentment de les motivacions polítiques que pogués haver-hi al darrere. En aquest sentit, crec que és un altre punt d'inflexió. Això no és suficient perquè precisament la llei continua sent la mateixa, precisament perquè el sistema de nomenament de càrrecs formalment no ha canviat, és a dir el president de la Generalitat nomena el director general de la Corporació, que nomena el director de TV3, que nomena el director d'informatius, que nomena la resta de càrrecs. Si no hi ha un canvi legislatiu, els periodistes, als mitjans de comunicació públics, els de TV3 o el d'altres mitjans de comunicació, sempre estarem sota sospita independentment de quin sigui el nostre comportament professional, independentment que a la pràctica ens moguem amb llibertat i ens moguem amb independència i tinguem les indicacions del director general que siguem independents i plurals. Per tant, crec que el següent pas, que hauria de ser el definitiu, seria un canvi en la legislació que reforçés les competències del CAC, que permetés que el director general de la Corporació Catalana de Ràdio i Televisió, de la manera que sigui, pactada pels partits polítics, sigui nomenat per consens o bé per una àmplia majoria i que respongui a perfils professionals, i que d'aquí vingui tot una mica en cascada. Que sigui un nomenament de càrrecs absolutament professionalitzat. És aquest canvi el que falta ara i el que d'alguna manera pot donar la clau que és possible entendre d'una altra manera i

donar la volta a aquest plantejament una mica equivocada de la societat catalana i espanyola, i també dels mateixos professionals que inevitablement els mitjans de comunicació públics han d'estar controlats pel poder polític de torn, sigui el que sigui. En aquest sentit, crec que TV3 o el Parlament català en aquest cas pot ser una mica la punta de llança d'aquest canvi legislatiu, d'aquest canvi de comportament i d'aquest canvi de pensament, jo crec pervers d'entendre, de donar per suposat que els mitjans de comunicació públics han d'estar controlats pel govern de torn, sigui el local, sigui l'autonòmic o sigui el poder de l'Administració de l'Estat.

Debat

Per ser optimistes, creus que si a Catalunya hi hagués un govern del PP hauries passat pel mateix? Hi ha la consciència entre tots els polítics i dirigents responsables dels mitjans televisius, com el cas de TV3, que si no hagués estat beneficiós en la línia del canvi que es pensava que es podia provocar, s'hauria realment fet el mateix? Per entendre'ns, si hi hagués el PP governant a Catalunya i, per tant, el director general de la Corporació hagués estat nomenat pel PP, hauríeu pogut fer això? Hauríeu pogut anar els periodistes a fer això?

Manel Raya

Jo crec que és evident que no. Aquesta conjuntura no ens fa ser tan optimistes. Per tant, és tan important continuar endavant i dir com consolidar aquesta consciència amb uns mecanismes que permetin que, independentment de sigui el que sigui, es pugui fer aquest tipus de pràctica, beneficiant qui sigui...

Jo voldria estendre aquesta pregunta, i si no hagués canviat el director general de TV3, el dia 13 hauria variat el que es podia fer?

Queda en el terreny de la incògnita. El dia 13, vés a saber què hauria passat. Crec que és evident que si hagués guanyat el PP, és una hipòtesi una mica estranya, les eleccions a Catalunya, el model de televisió del PP o el model de comunicació del PP no tindria res a veure amb el model de comunicació que el Govern tripartit ha volgut implantar. O sigui, crec que aquí hi ha una confluència de dues coses. Per això de moment m'ho fa plantejar d'alguna manera des d'un punt de vista una mica més optimista, no siguem sempre tan pessimistes. Hi ha dues coses: primer, potser ha arribat un moment en què els partits polítics comencen a adonar-se, m'agradaria creure-ho si més no, que controlar els mitjans no significa poder controlar la societat i que el monopoli total o gairebé total del control dels mitjans de comunicació no et garanteix una rendibili-

tat electoral. El cas més evident ha estat ara, en els últims anys. Potser mai hi havia hagut un control d'un govern de mitjans de comunicació públics i privats com el que ha tingut el PP durant, com a mínim, aquests quatre últims anys, i això no li ha servit per mantenir-se en el poder perquè la informació no és una cosa que es pugui controlar tan fàcilment, perquè s'escapa, i la prova està en el dia 13 de març, o entre els dies 11 i 14 de març. Hi ha un intent descarat de controlar o manipular la informació que es mou en aquells dies i producte d'això són les trucades del president del Govern a alguns diaris per intentar fer vendre que l'atemptat de l'11 de març ha estat obra d'ETA i no d'al-Qaida. I això en poques hores es desmunta, i es desmunta bàsicament per dues raons: primer perquè controlar tots els mitjans és impossible perquè hi ha una comunicació global, hi ha unes fonts d'informació que et vénen externes que el Govern no pot controlar i mentre que aquí, a Espanya o a Catalunya, els mitjans de comunicació fidels o propers al Govern insisteixen en la tesi ETA, des de fora d'Espanya s'està parlant ja de la tesi al-Qaida des de les primeres hores. I, per tant, no es pot controlar la informació global i tampoc es pot controlar un tipus d'informació que cada vegada adquireix més importància, que és la informació per Internet, per SMS, que formalment és qui convoca les manifestacions del dia 13. O sigui, sense que hi hagi hagut un gran canvi en el comportament dels mitjans de comunicació normals: la premsa, la ràdio, la televisió, entre l'11 i el 14, la informació se li escapa, al govern de torn. Així doncs, els polítics, els governs comencen, haurien de començar, a adonar-se que controlar la informació no és sempre rendible, i controlar-la d'una manera estricta i amb un control monopolístic com el que hem vist en els últims anys pot ser fins i tot contraproduent, tant si estàs en el Govern com si estàs en l'oposició. Els polítics han d'adonar-se que els mitjans de comunicació públics no poden ser del partit que està en el Govern, perquè els margina en el moment en què estan a l'oposició i el que està clar és que en una democràcia hi ha alternança. Hi ha un petit canvi que es comença a formular si més no en alguns partits polítics i el pacte del Tinell és un reflex d'això. El compromís de desgovernamentització dels mitjans de comunicació i del manteniment d'uns mitjans de comunicació públics, independents i plurals va en aquesta línia. Això coincideix amb un canvi en la percepció, que ve de lluny, en el cas de TV3, que és el cas que jo més conec, que comença a haver-hi una percepció en els mateixos professionals que nosaltres no podem ser corrent de transmissió de les indicacions del Govern, que l'època dels discos sol·licitats, que deien al començament a la tele, que et trucava una conselleria i et deia has d'anar a fer això i això s'obeïa moltes vegades, aquesta època ha de passar. El poder polític no ha de condicionar l'agenda informativa, per tant, crec que si aquesta hipòtesi que tu plantejaves, si el PP hagués arribat al poder a Catalunya hauria estat el mateix, evidentment no hauria estat el mateix. Però t'asseguro que en el cas de

TV3 hi hauria hagut una mini rebel·lió interna. També els professionals tenen molt a dir, o sigui, els polítics poden manipular i pressionar i pressionar. Pressionarem sempre perquè pressionen els polítics, pressionen les empreses, pressionen les ONG, pressionen els sindicats i pressiona tothom. La pressió dels polítics serà inevitable, el que sí que és evitable és la resistència o no resistència dels professionals davant d'aquestes pressions. En el cas de TV3 jo crec que hi ha una massa crítica en la redacció que no permetria la tornada a determinats tipus de comportament. En el cas de TV3, potser sóc massa optimista, no permetria que es donessin situacions com s'han donat en altres televisions públiques de l'Estat espanyol. Dubto molt que pogués passar una situació com la de Televisió Espanyola en els últims quatre anys.

Joan Francesc Cánovas

Com a conseller de la Corporació podeu entendre que em plau que es parli bé de TV3 i que som un referent, etc. Ara bé, quan he reclamat el sentit crític, i crec que aquí el podem tenir perquè som experts, professionals, perquè no estem influenciats per càmeres ni per altres coses, crec que l'hem de tenir en tot i permeteu-me que fins i tot jo sigui crític amb TV3 en aquest sentit. Parlem del dia 13, però hi va haver altres errors. Us convido a llegir un informe del CAC en què posa uns punts de crítica de l'actuació de TV3 el dia 13. Crec que és bo veure què va passar, per què va passar i millorar-ho, i fer que no passin aquestes coses. El que reclamo és que siguem molt crítics amb tots els elements, fins i tot amb TV3. Em plau molt que TV3 sigui un exemple a tot arreu i que tothom ens consideri una televisió de referència. En aquest sentit crític crec que també és bo que no sempre fem una cosa, que és pensar que el que hi ha fora és el bo i el que hi ha a casa és el dolent. La BBC és el paradigma d'això que dic. Sempre diem model BBC, hem d'anar a la BBC, etc. Hi ha coses de la BBC que als que l'hem pogut treballar una mica més, no l'he treballat gaire però sí una miqueta més, no ens agraden i hi ha coses que sí que ens agraden. Ningú ha citat la BBC però em sembla que sempre és un referent de paradigma de l'exterior. Per exemple, de la BBC una de les coses que no m'agraden és que darrerament va ser condemnada per mentir als seus informatius, i m'agrada que es pugui ser condemnat per mentir.

Acabaré lloant TV3 i els professionals de TV3 perquè n'hi ha de molt bons. Jo faig sempre una analogia: els professionals de TV3 són una plantilla ben consolidada que n'ha vist de força colors. I el que per a mi és molt important és que els directius de TV3 en aquest moment són gent que també eren directius de TV3 en l'anterior Govern. El que és director era cap de programes i el que era cap d'informatius ara és sots-director. Això em sembla una bona notícia perquè vol dir que aquesta

gent continuen sent bons professionals i crec que si ho són ara, abans també ho eren i si ho eren abans, ara també ho són. És possible que el marc treball pugui facilitar això i això és el que hem d'intentar, que això els sigui cada vegada més fàcil. Però crec que tenim una plantilla molt consolidada i de bona qualitat, però hem d'aplicar sentit crític a tot i crec que TV3 pot ser un espai de debat esplèndid.

Josep Lluís Gómez Mompert

Jo volia recollir una mica el fil d'una cosa que ha dit en Joan Manel respecte al tema de la qualitat de la informació, que em sembla una de les claus del moment que, afortunadament, altres països que porten més anys de democràcia ja s'hi han ficat, i tard o d'hora nosaltres ja anem en aquesta via i em sembla molt positiu, la prova és que afortunadament Catalunya té Consell de la Informació. I a Espanya ja hi ha una cosa semblant. Hi ha el Consell de l'Audiovisual, que funciona prou bé, i per tant, el següent pas va en aquesta via i aquesta via és en definitiva la de la ciutadania, el reclamar de nou que la informació és un bé públic. I en una societat justament de la informació del coneixement és un bé preuat tan bo, com ell ha assenyalat, com l'alimentació, la salut, la sanitat, l'educació, etc. Com que òbviament els nous mitjans faciliten la possibilitat que la ciutadania pugui jugar unes cartes més de les que jugaven dins dels mitjans de comunicació d'abans, l'aposta de futur justament és el terme de benestar comunicatiu. En una societat de la informació i de la comunicació, igual que el segle xx ha estat el del benestar social, com és el model europeu, per tant, el model públic és el del benestar comunicatiu. I això ho diuen tota una sèrie d'organismes que existeixen i d'altres nostres que s'haurien de reforçar, de manera que faciliti, en definitiva, i garanteixi un mínim de la qualitat d'informació en tota mena de mitjans públics i privats. I per tant, que aquí el protagonisme el pugui tenir la ciutadania. Informo que la Societat de València hem posat en marxa un observatori de la qualitat de la informació, de la qualitat periodística, tant en mitjans públics com privats, perquè és a partir en aquest cas de criteris universitaris, d'universitats públiques que hi ha més independència i llibertat que en les privades, moltes vegades sotmeses a molts interessos, on és possible veure què falla o no falla en la majoria dels mitjans, amb col·laboració per descomptat d'altres organismes, que ja funcionen. Perquè sense entrar a fons en allò que diem l'actualitat de la informació a la ciutat i la comprovació no només dels fets de l'actualitat dels temes que es tractin com es tracten, doncs en fi, difícilment es podrà avançar. I això, s'ha d'entendre, no només beneficia la societat i els mitjans sinó que beneficia fonamentalment els professionals amb vista a la seva independència i les pressions que reben moltes vegades en el si de les empreses, siguin públiques o privades. I

beneficia per descomptat també les mateixes empreses, perquè ara cada vegada es posa més de manifest amb la competència dels sistemes on-line i dels mitjans on-line. L'únic que et pot garantir una certa competència respecte a qualsevol que pot fer un weblog o pot inventar-se un web o pot fer veure que és un mitjà és que tu tinguis la solidesa d'una marca que està demostrada, que quotidianament treballes amb seriositat el que és la informació. I per tant un dels futurs de les pròpies empreses és apostar perquè siguin sotmeses també a controls de qualitat, com ho són tota mena d'empreses i sectors des de fa molt de temps, òbviament, al món més desenvolupat.

Joan Manel Tresserras

Crec que hi ha mecanismes de control, hi ha d'haver mecanismes de control dels mitjans privats. La distinció clara és entre el que és la premsa escrita i el sector audiovisual. El problema se situa en quina és la font de legitimitat d'aquest control. El control sobre el sector audiovisual ha estat legitimat fonamentalment per un cert anunci de servei públic que reposava en la idea que qui té capacitat d'emetre ràdio o televisió utilitza fonamentalment l'espectre radioelèctric i aquest és un bé escàs, és un privilegi, i aleshores, a canvi d'aquest privilegi, has d'assumir unes responsabilitats determinades per un contracte de concessió, etc. Probablement per la pressió neoliberal per l'augment d'exportar l'espectre, s'ha venut la idea que amb una autorització ja n'hi ha prou i que ja ni cal una autorització, és a dir, que la tecnologia ja permet que salti la molla d'aquest control. Crec que el problema és trobar les fonts de legitimitat diferents que permetin replantejar la idea de servei públic o canviar-ne la noció, i parlar més aviat de responsabilitat pública d'interès general i d'altres tipus d'elements, i aleshores, des d'aquest pressupòsit, potser podria plantejar-se també què fer amb el tema de la premsa escrita. En aquests moments el Consell de la Informació hi ha intervingut, però tots sabem els problemes que planteja la via de l'autoregulació quan no es té una certa solidesa institucional, tens una bona base legal i recursos. Ara, nosaltres comptem que el dia 16 al Parlament hi hagi l'aprovació, vull dir, crec que ja més o menys això ha circulat, de l'ampliació de competències del Consell de l'Audiovisual. Això ens reforça molt, perquè encara el que surt a la premsa és que amb vista a les concessions de llicències, l'informe del CAC és vinculant i aquesta és la qüestió fonamental. Però entre les millors, hi ha moltes lleis de tipus reglamentari que quedaran dins de la llei que permeten aclarir el règim sancionador. Aleshores, això era una fase fonamental; també és fonamental per a nosaltres que la llei de l'audiovisual estableixi cànons de legalitat, per exemple, per a la televisió local, i coses per l'estil, és a dir, en un marc jurídic que permeti al Consell actuar. Així s'avançarà molt, i crec, per tant,

que els mitjans privats també estan sotmesos a control en la línia que deia en Josep Lluís, és a dir, en conceptes bàsics per a la vida quotidiana, i hem admès que en l'alimentació, el tema de la salut, el tema del transport, el tema de la construcció de l'habitatge, hi hagi unes responsabilitats legals. Qui fa malament un edifici, qui fa malament alguna cosa, té unes responsabilitats; en el tema de la informació probablement s'ha desenvolupat menys, ja que aquí hem de trobar els mecanismes i crec que, efectivament, la idea de qualitat és fonamental i en la mesura que es construeixi una cultura de responsabilitat, l'autocontrol i l'autoregulació són uns paràmetres prou vàlids. Hi ha moltes coses que es pot fer ella mateixa en l'interior de grans empreses de comunicació de caràcter públic; si hi ha un consell o un comitè professional, són mecanismes prou útils i prou eficaços. Ara bé, sí que crec que hi ha d'haver qualsevol tipus d'organisme que sigui la garantia per a la ciutadania que hi ha uns certs controls amb vista a la posada en pràctica d'aquestes responsabilitats, també en relació amb el que deia el Joan Francesc de l'informe del CAC, que és veritat, tot i que una cosa és l'informe del CAC i una altra la utilització de l'informe del CAC en el debat parlamentari, perquè es van encadenar compareixences. La compareixença de Joan Majó en la compareixença del CAC i, per tant, les compareixences en usos parlamentaris que fins llavors mai en la compareixença del CAC havia tingut un caràcter marcadament polític, aquell dia, com que es van empalmar les sessions i venia de la politització suscitada de la compareixença del director general de la Corporació, els parlamentaris no van canviar el xip i aleshores l'informe del CAC va ser llegit com si fos una mena de pròrroga de la compareixença del director general. Aleshores l'altra cosa és la utilització des dels mitjans de comunicació, alguns d'una manera, altres d'una altra, del debat parlamentari polititzat suscitat per l'informe del CAC.

Allò que planteja substancialment l'informe del CAC és que informar aquells dies va ser molt difícil, que hi va haver bàsicament tres tipus de problemes. Un problema és el del dia 11, l'altre és del dia 12 i l'altre, el del dia 13. Són problemes simples, són problemes substancialment diferents. El primer dia hi ha la qüestió de com es reacciona davant d'una tragèdia de gran magnitud. La reacció és diferent si la televisió està instal·lada al costat del lloc dels fets, o bé si és una televisió a distància, amb unes corresponalies. Normalment no és sempre igual. El gran problema d'aquell dia és el tractament de la informació d'una tragèdia que depassa les magnituds ordinàries, i que a més a més fa saltar les graelles de programació i, per tant, com tractes fent saltar la graella de programació en una mena d'informatiu continu una tragèdia d'aquesta magnitud evitant l'espectacularitat de les emocions, etc.

Aleshores, crec que aquest és un tipus de problema i les televisions el

van afrontar de manera diferent. El segon dia, el 12, durant tot el dia es prioritza l'atenció en el tema de l'autoria de l'atemptat i en el problema derivat del fet que el Govern de l'Estat assumeix en exclusiva la funció de portaveu i de font oficial única. És a dir que qui informa no són els cossos de seguretat sinó el Govern de l'Estat i, per tant, filtra la informació de diversos cossos i és el Govern qui compareix sol. El Govern de l'Estat hauria pogut convocar els seus parlamentaris i fer, per exemple, una compareixença conjunta i decretar una catàstrofe general, etc., però assumeix la informació. Té la potestat de fer-ho, és legítim i ho fa, i quan ho fa davant d'una situació d'aquestes, assumeix una greu responsabilitat. Aleshores, per tant, és el tema de l'autoria i l'abús de posició de font dominant i l'abús de font oficial i única i, a més a més, desacreditant altres notícies que anaven circulant i que ja havien arribat a la gent per altres vies. Aquest és el problema principal i com les diverses televisions o ràdios tracten aquest tema. L'endemà es planteja un problema que tampoc és estrictament d'aquest dia, que és el dissabte, que és el problema de quin és el comportament dels mitjans en una jornada de reflexió que ha quedat condicionada pels dos temes anteriors. Perquè, de fet, la jornada de reflexió ordinàriament són les vint-i-quatre hores que enganxen el final de la campanya amb l'inici del procés electoral, però aquí la campanya s'acaba el dijous després de l'atemptat. De fet és una jornada de reflexió permanent que dura tres dies i, en qualsevol cas, l'últim és la jornada de reflexió. Davant d'això, el CAC es planteja algunes consideracions d'ordre jurídic i algunes reflexions de caràcter general sobre quin sembla que és el comportament adequat, i arriba a la conclusió que és molt difícil i que era molt complex fer-ho bé, i marca algunes coses que ens semblen que es van fer particularment malament, de vegades genèricament i de vegades parlant d'algun altre canal, marcant el que en general ens sembla que no es va resoldre bé. Però no ho fa per castigar ningú ni per denunciar ningú sinó que, simplement, encara que és difícil pensar que una situació semblant sigui repetible per la coincidència de factors, el CAC té l'obligació de reflexionar a pilota passada. I ha d'intentar dir: escolteu, aquestes coses haurien d'anar d'una altra manera. Això forma part de les obligacions del Consell. El que fa el Consell després d'això és treure unes conclusions que posen l'atenció preferentment en aquella televisió pública en què el CAC té plenes competències, que és TV3. I és per això que es parla més de TV3. I a TV3 es va fer millor en el tractament de la tragèdia. Altres vegades TV3 sí que marca d'alguna manera i condiciona el que són les imatges d'arxiu, marca les imatges que no són en directe, imatges de videoaficionats i té unes cauteles en l'ús dels recursos d'espectacularització. Els redueix a tota una colla de condicions d'experts en comptes de fer un festival de les emocions; hi surt gent que intenta refredar la situació, racionalitzar-la, proporcionar explicacions i interpretacions. Per tant, ho va fer millor. Però mirant les recomanacions que tenim establertes, no ho va fer prou

bé. Però ja hem dit abans que la situació era molt difícil, excepcional, i no deriva a cap amonestació. A banda d'això hi ha el tema de la font, que no hi ha objecció. Aleshores, es diu que en un dels informatius del dissabte a la nit vam tenir la sensació que algun dels requisits de pluralisme no es van seguir adequadament, però en el context que ja s'ha dit, que allò era molt difícil. És més, en el document queda clarament establert i sobretot en la tripa del material, que el que hi ha és la intenció per part de l'informatiu del vespre del dissabte de fer les coses prou correctament. La seqüència dels fets, ho dic perquè crec que és important, és la següent: hi ha una compareixença pública del senyor Rajoy, en què es fa una connexió; el senyor Rajoy apareix com a portaveu del Govern, però és candidat i és jornada de reflexió; som a poques hores de les eleccions i fa una compareixença. Es fa la connexió, falla la connexió, que serà recuperada al final de l'informatiu i aleshores mentrestant es produeix una compareixença des de Madrid del Partit Socialista. En el moment en què apareixen aquestes compareixences hi ha hagut una intervenció per via telefònica primer i després, en algunes imatges del conseller en cap, el senyor Bargalló que manifesta que hi ha informacions diferents de les que ha donat el Govern circulant i instant els mitjans de comunicació per explicar tota la veritat i tot el que passava, etc. i que és replicada també per una intervenció via telefònica per la delegada del Govern de Catalunya, Susanna Bouis. Davant d'això, els serveis informatius no poden evitar donar aquestes dues compareixences i, al mateix temps, això trenca una mica la idea de pluralisme, i aleshores el que es fa a l'informatiu de la nit és buscar i es troba una persona d'Iniciativa per Catalunya; es busca i es troba algú de CIU, crec que és el senyor Duran i Lleida, i surten, i el que no surt és ERC perquè, en algun moment, a algú li salta la molla i considera o entén que Bargalló ja ha sortit. Encara que hagi sortit com a conseller en cap, i per tant no com un dels grups que concorren a les eleccions. Però en qualsevol cas, ja es veu que a la redacció hi ha hagut una moguda per intentar fer les coses bé. Ara, el Consell de l'Audiovisual ha de dir «escolteu, allà hi va haver embolic», i ja sabem que és molt difícil, per tant no es fa cap amonestació a ningú. Simplement el que es fa és retratar, diguem-ne, una situació i es diu una cosa més, aquí i en el món popular i en el context del Consell tampoc, però que es va acordar per unanimitat, i és que l'atenció que un d'aquests informatius va dedicar a la concentració davant de la seu del PP, que crec recordar que era de setze o disset minuts, perquè hi va haver diferents connexions, i que considerem imprescindible, però que l'atenció dedicada al context temporal de l'informatiu a aquell tema ens semblava que no era justificable estrictament per criteris d'interès informatiu. I això es diu. La veritat és que hi ha temes d'aquests que costen molt de consensuar i, per tant, les batalles internes del procés de discurs són duríssimes, però es té una quantitat de dades exhaustives de com va anar el retrat exacte. Es va fer de TV3 perquè hi tenim competència i

per això hi posem més atenció. No vam fer la mateixa exhaustivitat i les mateixes conclusions sobre Antena 3 i Tele5. Aleshores, simplement, crec que en el document queda clar, el que passa és que després, a la seu del Parlament, això suscita un debat polític i després repercussió a la premsa. Hi ha premsa més amiga que altra, de segons qui i de segons què, que utilitza el titular que el CAC reprova TV3. Però això no és exacte, no és exactament veritat, ja que recordo que tant ens vam reunir amb el Francesc Codina com amb el Francesc Escribano, i després vam parlar amb diverses persones del que va passar. No hi ha cap amonestació a ningú, ni cap a les altres televisions. Es remarca que TVE1 va deixar d'emetre publicitat, per exemple, i algunes televisions locals també. Altres no ho van fer, van fer saltar la graella de programació però no van eliminar la publicitat. Aleshores, d'això, no en fem un judici moral, simplement anem constatant els fets i en alguns temes ens pronunciem, i crec que una mica aquest ha estat el document polèmic del Consell, segurament perquè ens va semblar que el tema era massa important per no mullar-nos entrant en el terreny qualitatiu. El que passa és que també és una experiència. Una vegada entrem en l'ordre qualitatiu hi haurà embolic si diem que el senyor Joan surt trenta-tres segons i cinc dècimes i l'altre, no sé quant. Els informes de pluralisme que fem, d'aquí a uns quants anys seran una font de tesis doctorals increïble. En cada moment em portes allò al Parlament i clar, el primer dia fa molta il·lusió a tothom perquè era el que demanaven. Però és clar, quan entres després a analitzar-ho, aleshores aquí s'ha acabat. Si fem anàlisi en cadascun d'aquests informes, que passarà?, que la gent no es mirarà els quadres. La gent només mirarà la conclusió i a partir d'aquí tothom ho utilitzarà com un instrument polític, i és una mica el que també hem intentat evitar i per això entrem poc en el terreny qualitatiu i ens movem en el terreny de dades. Tothom té les dades, ningú més que nosaltres les pot fabricar perquè calen molts recursos d'infraestructura per fer-ho. Nosaltres ho fem i queda a disposició de tothom, de l'ús parlamentari, dels mateixos mitjans de comunicació i de l'Acadèmia, i a partir d'aquí tothom es pot pronunciar. Això no és gaire però és que el que bonament podem fer. Però dic això, com en Joan Francesc, perquè és veritat que hi va haver coses que no es van fer prou bé, perquè el context era molt difícil. I a més a més no se'n va derivar cap amonestació ni cap intenció de reprovació.